

**Ljubav
nije zlostavljanje.
Informativna brošura
o obiteljskom
nasilju i nasilju
u vezama prema
lezbijkama,
biseksualnim ženama
i transženama**

Bleeding Love: Raising Awareness
on Domestic and Dating Violence Against
Lesbians and Transwomen in the European Union

Funded by the Daphne
Programme of the
European Union

Bleeding Love: Raising Awareness
on Domestic and Dating Violence Against
Lesbians and Transwomen in the European Union

Funded by the Daphne
Programme of the
European Union

Ovaj projekt financiran je uz potporu Europske komisije u sklopu programa „Daphne 2007-2013“, Ugovorom o subvenciji JUST/2013/DAP/AG/5330. Sadržaj odražava isključivo uvjerenja autora_ica, te Komisija nije odgovorna za svrhe kojima mogu poslužiti sadržani podaci.

***Ljubav nije zlostavljanje – informativna brošura o obiteljskom nasilju i nasilju u vezama
prema lezbijkama, biseksualnim ženama i transženama – 2015***

Koordinator projekta: Giacomo Viggiani

Odgovorna stručnjakinja: Susanna Pozzolo

Tim iz Hrvatske: Jelena Poštić, Marko Jurčić, Mia Gonan

Grafičko oblikovanje: Flavia Pellegrinelli

Ljubav nije zlostavljanje

***Informativna brošura o obiteljskom
nasilju i nasilju u vezama prema lezbijkama,
biseksualnim ženama i transženama***

Projekt Bleeding Love: Podizanje svijesti o obiteljskom nasilju i nasilju u vezama prema lezbijskama, biseksualnim ženama i transženama u Europskoj uniji, sufinancira Europska komisija u sklopu posebnog programa „Daphne 2007-2013“. Za cilj ima suzbijanje obiteljskog nasilja i nasilja u vezama prema lezbijskama, biseksualnim ženama i transženama (LBT u akronimu). Projekt uključuje nekoliko europskih zemalja (Italiju, Belgiju, Bugarsku, Hrvatsku, Litvu, Ujedinjeno Kraljevstvo, Portugal i Mađarsku) i nastoji istražiti uzroke nasilja, osobine počinitelja_ica i načine na koje se nasilje manifestira te pomoći kampanje podizanja svijesti, teži osvijestiti lezbijke, biseksualne žene i transžene o ovom problemu kako bi mogle na vrijeme prepoznati i sprječiti nasilje. Više informacija o aktivnostima projekta dostupno je na www.bleedinglove.eu.

Ova publikacija dio je aktivnosti koje se provode u sklopu projekta Bleeding Love. U njoj ćete pronaći informacije o dostupnim pravnim sredstvima za provođenje Vaših prava i zaštitu od obiteljskog nasilja i nasilja unutar veza te pregled hrvatskog i europskog zakonskog okvira.

Predrasude, stereotipi, homofobija i transfobija sprječavaju potpuno priznavanje dostojanstva i slobode mnogih žena u Europskoj uniji. Iako je Europska unija izdala jasna načela o ovom pitanju, i unatoč činjenici da Povelja iz Nice (Povelja o temeljnim pravima Europske unije), nakon njenog

uključivanja u Lisabonski ugovor (Ugovor iz Lisabona o izmjenama i dopunama Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o osnivanju Europske zajednice) postaje obvezujuća za sve države članice, nisu sve zemlje provele sadržaj tih prava, primjerice uklanjanjem pravne diskriminacije na temelju spolne orientacije i rodnog identiteta. Čak i danas je u nekim institucionalnim, društvenim i geografskim kontekstima ovakve pojave iznimno teško iskorijeniti. Homofobija i transfobija postoje i u javnom i u privatnom životu, na radnim mjestima, u školama, unutar obitelji, među prijateljima i u društvenim skupinama, kao i u tijelima javne vlasti i unutar političkog diskursa.

Kao jedna od aktivnosti projekta Bleeding Love, ova publikacija nastoji pružiti ključne informacije o tome što znači biti žrtva ili potencijalna žrtva obiteljskog nasilja i nasilja u vezama. Ljudska prava, dostojanstvo i jednakopravnost najvažnije su vrijednosti Europe 21. stoljeća, stoga sve žene imaju pravo na sva nacionalna i europska pravna sredstva koja osiguravaju da se u zaštiti od nasilja i zlostavljanja prema njima postupa jednak – neovisno o spolnoj orijentaciji i rodnom identitetu.

Važno je zapamtiti da žrtve nasilja nisu same u toj borbi. One uvijek mogu računati na pomoć drugih osoba, poput odvjetnika_ica, volontera_ki te privatnih i javnih tijela i organizacija koje mogu pružiti pomoći u zaštiti ljudskih prava. Dakako, još mnogo toga treba učiniti, ali bez uzajamne pomoći nikad nećemo iskusiti stvarne promjene. Pravna zaštita beskorisna je ukoliko se na nju ne pozivamo, a razumijevanje kako zakonske mjere funkcioniraju i kako mogu biti primijenjene samo je prvi korak u dugoročnom predanom radu na stvarnoj transformaciji našeg društva.

Budite aktivne_i i nikad ne zaboravite da zakon jamči jednak postupanje prema svim građankama_imu u svim zemljama Europske unije, neovisno o individualnim razlikama, rodnom identitetu i spolnoj orijentaciji!

Università degli studi di Brescia (Italy)
www.unibs.it

Avvocatura per i diritti LGBTI – Rete Lenford (Italy)
www.retelenford.it

Zagreb Pride (Croatia)
www.zagreb-pride.net

Bilitis Resource Center Foundation
(Bulgaria)
www.bilitis.org

Lithuanian Gay League (Lithuania)
www.lgl.lt

ILGA Portugal (Portugal)
www.ilga-portugal.pt

Háttér Társaság a Melegekért (Hungary)
www.hatter.hu

Broken Rainbow LGBT Domestic Violence Service (UK)
www.brokenrainbow.org.uk

Cavarria (Belgium)
www.cavarria.be

Prekini šutnju o obiteljskom zlostavljanju i zlostavljanju u vezama!

Obiteljsko zlostavljanje, poznato i kao intimno ili bračno zlostavljanje, jest agresivno i uvredljivo ponašanje unutar intimne veze s partnerom_icom ili suprugom, kada jedan_na od partnera_ica pokušava dominirati i kontrolirati drugu_og. Partneri_ce mogu biti vjenčani_e ili ne, heteroseksualni_e, biseksualni_e, gej ili lezbijke, mladi_e ili stari_e, odvojeni_e ili razvedeni_e, mogu zajedno živjeti ili se samo vidati, neovisno o društvenom podrijetlu ili razini obrazovanja.

Preciznije, obiteljsko zlostavljanje, koje može uključivati i fizičko nasilje, ispravnije je nazvati obiteljskim nasiljem, dok se nasilje ili sama prijetnja nasilnim ponašanjem unutar odnosa udvaranja naziva nasiljem u vezama. Specifična vrsta rodno uvjetovanog nasilja vrši se nad ženama koje rade u seksualnoj industriji. Neke studije pokazuju da je preko 50% seksualnih radnica doživjelo seksualno zlostavljanje deset ili više puta tijekom života te da su počinitelji_ice rijetko procesuirani_e.

I maloljetnici_e mogu biti uključeni_e u obiteljsko zlostavljanje i osjetiti posljedice, čak i ako mu izravno ne svjedoče. Nasilje i zlostavljanje mogu poprimiti različite oblike te se manifestirati neprekidno ili povremeno. Međutim, cilj je uvijek isti: pridobiti i zadržati kontrolu nad žrtvom i njezinim životom.

Usprkos tome, mnoge žene ne prepoznaju većinu oblika obiteljskog zlostavljanja jer sebe ne vide kao potencijalne žrtve ili pak zato što jedino fizičko nasilje, poput šamaranja ili udaranja ili još gore, prepoznaju kao obiteljsko zlostavljanje. Međutim, obiteljsko se zlostavljanje često javlja i u drugim oblicima, poput psihičkog, emocionalnog, ekonomskog, socijalnog ili čak seksualnog. Stoga ne valja biti u zabludi kako se obiteljsko zlostavljanje događa samo u nekim vrstama veza. Najzad, važno je spomenuti da iako je obiteljsko nasilje i nasilje u vezama najčešće usmjereni prema ženama, to ne znači da je počinitelj nužno muškarac.

Nije uvijek lako prepoznati obiteljsko zlostavljanje u njegovom začetku. U nekim slučajevima možemo jasno prepoznati zlostavljačko ponašanje čim se pojavi, dok se u drugima ono počinje manifestirati u blagim oblicima, samo da bi se s vremenom pogoršalo.

U početku, zlostavljanje čine naizgled izolirani slučajevi kod kojih počinitelj_ica pokazuje žaljenje i kajanje, obećava kako to više neće ponoviti ili pak da je ponašanje uzrokovano prevelikim stresom, alkoholom ili drogom. Ponekad čak ona_on može optuživati drugu_og partnericu_a za nešto što jest ili nije učilia_o. Ukoliko si žrtva nasilja, nemoj opravdavati svoju_svog partnericu_a i zanemarivati problem: osvještavanje znakova nasilne i zlostavljačke veze prvi je korak prema njenom kraju.

Možeš biti žrtva obiteljskog zlostavljanja ako tvoj_a partner_ica, u više navrata i bez tvojeg dopuštenja, provjerava tvoj telefon, tvoj e-mail ili

tvoje društvene mreže, ako provjerava ili otuduje tvoju plaću, omalovažava tebe ili ono čime se baviš, onemogućava ti vidanja prijatelja_ica i obitelji ili u odlasku na posao, nastoji te obeshrabriti, deprimirati ili navesti te da se osjećaš loše, provjerava kamo ideš i kako se oblačiš, pokazuje ekstremnu ljubomoru ili posesivnost, uvijek je lošeg ili nepredvidljivog raspoloženja kad ste zajedno (za što optužuje tebe), prisiljava te na seks ili na seksualne radnje koje ti ne želiš, postaje ljutit_a nakon konzumacije alkohola ili droga, okrivljuje te za svoje nasilničko ponašanje ili kaže kako ga ti zaslužuješ, pokušava ti nanijeti bol ili te ozlijediti, ili čak prijeti samoubojstvom ukoliko ne udovoljš njegovim_njezinim zahtjevima.

Iako je rod glavni izvor disbalansa u odnosima moći koji uzrokuje zlostavljanje, ponekad su i druge osi odnosa moći u intersekciji, uzrokujući da se LBT žene suočavaju s višestrukom marginalizacijom i vjerojatnošću doživljavanja nasilja. Zlostavljujući_a partner_ica može zloupotrijebiti svoju moć neovisno o svom rodu. Iz tog su razloga LBT žene koje su: seksualne radnice, imaju neki invaliditet, siromašne su, nisu bjelkinje, drukčijeg su državljanstva, imaju djecu ili trpe bilo koji drugi oblik marginalizacije, još podložnije nasilju unutar veza.

Ako si lezbijka, biseksualna ili transžena, također možeš biti žrtvom specifičnih oblika obiteljskog zlostavljanja, poput prijetnji otkrivanjem tvoje spolne orijentacije ili rodnog identiteta prijateljima_icama, obitelji ili kolegama_icama, ili čak suprotno, zabrane autanja. Tvoja te partnerica također može pokušati uvjeriti kako se žene po definiciji ne mogu smatrati nasilnim, ili pak kako zaslužuješ nasilje jer nisi „prava“ lezbijka, biseksualna žena ili transžena. Ona te također može pokušati uvjeriti da ne prijavиш zlostavljanje tvrdeći kako bi to nanijelo štetu LBT zajednici i poslalo poruku kako istospolni parovi nisu „normalni“ ili vrijedni.

Ako radiš kao seksualna radnica, i ti možeš biti žrtvom nasilja, ili žrtva ponavljajućeg seksualnog nasilja, uznemiravanja i zlostavljanja, marginalizacije ili pak stambenih, zdravstvenih i socijalnih problema.

Nemoj umanjivati problem: neka istraživanja pokazuju kako obiteljsko nasilje pogoda između 25 i 75 posto istospolnih parova, dok 45 posto lezbijki i transžena tvrde kako su, barem jednom u životu, bile žrtve fizičkog nasilja počinjenog od strane njihovih partnera_icu.

Prema posljednjim izvješćima Agencije Europske unije za temeljna prava (European Fundamental Rights Agency - FRA), transžene, pogotovo ukoliko su seksualne radnice, trpe nasilje od strane partnera_ica ili klijenata_ica dvostruko češće nego lezbijke i biseksualne žene. Istovremeno, prijave policiji još uvijek su rijetke, često zbog žrtvinog skrivanja vlastite spolne orijentacije i rodnog identiteta, ili pak zbog nepovjerenja u policiju ili straha od osuđivanja. Preciznije, procjenjuje se kako je manje od 4 posto transžena žrtava nasilja prijavilo nasilje policiji ili potražilo pomoć u centrima podrške žrtvama nasilja.

Ne možeš spriječiti nasilje isključivo sama, jer će on_ona nastaviti umanjivati svoje nasilničko poнаšanje i obećavati kako se to dogodilo posljednji put. Ne vjeruj što ti on_ona kaže te znaj da možeš potražiti podršku i pomoć na mnoge načine:

- razgovaraj s nekim kome vjeruješ, poput člana_ice obitelji ili prijatelja_ice
- potraži obližnji centar za zaštitu od nasilja i zatraži pomoć
- ne skrivaj znakove nasilja i obrati se svome_joj liječniku_ici
- potraži zdravstvenu ustanovu (opću bolnicu, kliničku bolnicu ili klinički bolnički centar) jer one mogu dokumentirati dokaze fizičkog nasilja
- ne ustručavaj se nazvati policiju ako osjećaš da si u opasnosti
- prijavи svog_ju napadača_icu i potraži pravdu i pravnu zaštitu od države

Ako si priatelj_ica i saznaš za moguće slučajeve zlostavljanja:

- ne ostavljaj ju samu
- pronadi joj sigurnije mjesto boravka
- nemoj osobno kontaktirati počinatelja_icu
- pomogni joj pronaći hrabrost da prijavи nasilje policiji
- slušaj ju i ne optužuj ju za doživljeno zlostavljanje

I ne zaboravi:
LJUBAV nikad ne boli!

Sve_i smo europske_i građanke_i!

Ugovor o Europskoj uniji, poznatiji kao Ugovor iz Maastrichta, potpisani 1992. godine, uveo je i definirao koncept europskog državljanstva. Prema Ugovoru, Europska unija jest zajednica država koje dijele vrijednosti ljudskog dostojanstva, slobode, demokracije, jednakosti i poštivanja ljudskih prava, uključujući i prava manjina. Stoga se temeljna prava svih ljudi koji žive unutar Europske unije smatraju univerzalnim, pripadajućima svim pojedinckama, uključujući i one koji se identificiraju kao gejevi, lezbijke, biseksualne, transpolne i transrodne. Europska unija radi na zaštiti tih prava unutar 28 država članica, kao i u odnosima sa zemljama izvan Europe.

Europski sud (engl. Court of Justice – ECJ) je instanca odgovorna za provođenje zakona i odluka Europske unije koji su pravno obvezujući za sve države članice i njihove vlade. Sud Europske unije, poznat i kao Luksemburški sud prema imenu grada u kojem je osnovan, prepoznao je zaštitu temeljnih prava kao opći pravni princip Europske unije, te igra ključnu ulogu u promociji politika zaštite ljudskih prava unutar same Europske unije.

Osim Europske unije, Vijeće Europe (engl. Council of Europe), međunarodna institucija osnovana 5. svibnja 1949. godine, koju danas sačinjava 49 članica, igra važnu ulogu u promicanju demokracije, ljudskih prava i europskog kulturnog identiteta. Vijeće Europe zaslužno je za promicanje i osnivanje Europskog suda za ljudska prava, koje je uslijedilo nakon potpisivanja Europske konvencije o ljudskim pravima (engl. European Convention on Human Rights – ECHR) 4. studenog 1950. godine u Rimu.

Europska konvencija o ljudskim pravima i njezini dodatni Protokoli prepoznaju:

- pravo na život
- pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života
- slobodu izražavanja
- slobodu mišljenja, savjesti i vjeroispovijesti
- pravo na slobodu i sigurnost
- zabranu diskriminacije
- zabranu mučenja ili nehumanog i ponizjavajućeg postupanja

Europski sud za ljudska prava, koji je smješten u Strasbourg, vodio je brojne slučajeve nasilja nad ženama. Ti slučajevi uključuju zlostavljanje u privatoru, nasilje od strane policijskih službenika_ica, silovanja i seksualno zlostavljanje, izlaganje opasnosti od zlostavljanja u slučajevima izgona iz države, žensko genitalno sakraćenje, zločine iz časti, trgovanje ljudima, društveno isključivanje, nasilje počinjeno od strane građana_ki, obiteljsko nasilje. Države članice imaju opću obvezu štititi sve ljudе od mučenja i nehumanog postupanja. Posebice, Sud je potvrdio kako se nasilje nad ženama počinjeno od strane državnih službenika_ca treba smatrati posebno teškim i kažnjavati sukladno tome.

Sud je obiteljsko zlostavljanje odredio kao oblik rodno uvjetovane diskriminacije. Također, Sud ponavlja kako takva zlostavljanja niti jedna država članica ne može smatrati „privatnim ili obiteljskim pitanjem“ koje ne zahtjeva intervenciju društva. Stoga države imaju obvezu ustanoviti mјere te razviti politike i mehanizme za prevenciju i zaštitu žrtava i potencijalnih žrtava od obiteljskog nasilja.

Djeluje li sud zaista?

Zakonodavstvo Europskog suda za ljudska prava važan je alat za implementaciju prava sadržanih u Europskoj konvenciji o ljudskim pravima. Slijede neke od najvažnijih odluka Europskog suda za ljudska prava o rodno uvjetovanom nasilju.

U slučaju **M.C. protiv Bugarske (2003.)**, podnositeljica zahtjeva bila je četraestogodišnja djevojka koja je silovana od strane dvojice muškaraca. Bugarske vlasti nisu procesuirale počinitelje jer žrtva nije pokazala vidljive znakove nasilja koji bi mogli biti smatrani dokazom da ona nije pristala na seksualni odnos. Europski sud za ljudska prava prepoznao je kršenje Članka 3 (Zabrana mučenja) i 8 (Pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života) te naglasio kako je nepostojanje pristanka bitan element za kvalifikaciju zločina kao silovanja, neovisno o tome je li žrtva pružala fizički otpor.

U slučaju **Bevacqua i S. protiv Bugarske (2008.)**, Sud je ustvrdio kako smatranje obiteljskog nasilja „privatnom stvari“ predstavlja kršenje obveze država članica u zaštiti privatnog i obiteljskog života. Podnositeljica tužbe bila je žena koja je, nakon što je pretrpjela brojna zlostavljanja od strane supruga, pronašla hrabrosti da ga napusti. Međutim, nije bila u mogućnosti s njim prekinuti sve veze dok nije dobita razvod i skrbništvo nad sinom. Posljedično, nasilje i zlostavljanje se nastavilo, dok su lokalne vlasti njezine prituže „spremale u ladicu“ ili odbacivale smatrajući ih „privatnom stvari“ između nje i njezinog supruga. Takvo je rasuđivanje odbijeno od strane Europskog suda za ljudska prava.

U slučaju **Opuz protiv Turske (2009.)**, podnositeljica zahtjeva bila je žrtva kontinuiranog nasilja od strane vlastitog supruga. K tome, suprug je zlostavljao i usmratio podnositeljicinu majku. Svi su navodi o zlostavljanju odbijeni ili „spremljeni u ladicu“ od strane turskih vlasti. Europski sud je smatrao kako su bili prekršeni Članci 2 (Pravo na život), 3 (Zabrana mučenja) i 14 (Zabrana diskriminacije), budući da turske vlasti nisu poduzele mjere za zaštitu podnositeljice i njezine majke. Prvi je puta Sud presudio kako se takvi činovi nasilja trebaju smatrati rodno uvjetovanim nasiljem.

U slučaju **A. protiv Hrvatske (2010.)**, podnositeljica zahtjeva, nakon godina zlostavljanja i nasilja, sa svojom kćerima pobegla je od supruga i našla zaštitu u skloništu. Obratila se sudu tražeći zabranu prilaska za supruga. Hrvatski je sud odbio zahtjev na temelju nepostojanja neposredne ugroženosti života podnositeljice i njezine kćeri. Međutim, Europski sud za ljudska prava ustavio je kršenje Članka 8 (Pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života), jer Hrvatska nije poduzela sve nužne mjeru za zaštitu podnositeljice.

U slučaju **N. protiv Švedske (2010.)**, podnositeljica zahtjeva, žena iz Afganistana koja je ondje bila udana, preselila je u Švedsku i ondje započela izvanbračnu vezu. Podnijela je tužbu protiv odluke švedskih vlasti za njenom deportacijom u Afganistan te zbog od-

bijanja njezinog zahtjeva za azilom. Navela je kako bi provedba naredbe za deportacijom predstavljala kršenje Članka 3 Konvencije (Zabrana mučenja), jer bi ju povratak u Afganistan izložio opasnosti od zatvaranja, a moguće i smrtnoj kazni. Europski je sud odlučio da bi deportacija podnositeljice u Afganistan značila kršenje Članka 3 (Zabrana mučenja), jer je postojala velika vjerojatnost da bi bila izložena ponižavajućem i nehumanom postupanju.

U slučaju **Yazgul Yilmaz protiv Turske (2011.)**, podnositeljica zahtjeva, šesnaestogodišnja djevojka, žalila se na seksualno zlostavljanje od strane policije za vrijeme zadržavanja u pritvoru. Preciznije, bila je podvrнутa ginekološkom pregledu kojim se trebalo ustanoviti netaknutost himena. Nakon što je oslobođena sumnje i puštena, oboljela je od posttraumatskog stresnog poremećaja i depresije, dok protiv počinitelja nasilja nije pokrenut nikakav kazneni postupak. Europski sud ustanovio je kršenje Članka 3 (Zabrana mučenja) od strane turskih vlasti. Sud je istaknuo kako zakon tada nije osigurao nužne mјere zaštite vezane uz preglede ženskih pritvorenica te da su za ginekološki pregled potrebna dodatna jamstva, napose u slučaju maloljetnica.

U slučaju **Kalucza protiv Mađarske (2012.)**, podnositeljica zahtjeva bila je prisiljena dijeliti stan s partnerom, unatoč tome što ga je tužila zbog brojnih činova nasilja koje je počinio protiv nje. Podnositeljica je od mađarskih vlasti zatražila zabranu prilaska za partnera, što je odbijeno. Europski sud za ljudska prava ustanovio je kršenje Članka 8 (Pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života), budući da mađarske vlasti nisu usvojile sve mјere nužne za one-mogućavanje počinitelja i zaštitu žrtve od nasilja.

U slučaju **B.S. protiv Španjolske (2012.)**, podnositeljica zahtjeva bila je žena iz Nigerije koja je, dok je radila kao seksualna radnica, bila uzastopno verbalno i fizički zlostavljana od strane policijskih službenika_ca svaki put kad bi bila zadržana radi rutinske provjere. Međutim, njezine su pritužbe policiji redovito zanemarivane. Sud je ustanovio kako španjolske vlasti nisu proveli adekvatnu i djelotvornu istragu podnositeljičinih optužbi za zlostavljanje vezano uz dva slučaja zaustavljanja i ispitivanja na ulici, čime su prekršile Članak 3 (Zabrana nehumanog i ponižavajućeg ponašanja) Konvencije u njegovim procesnim odredbama. Nadalje, smatrao je i da španjolski sudovi nisu uzeli u obzir posebnu osjetljivost podnositeljičine situacije s obzirom na to da se radi o osobi iz Afrike koja radi kao seksualna radnica, čime su propustili zadovoljiti vlastitu obvezu poduzimanja svih mogućih mјera kako bi ustanovili jesu li ikakvi diskriminatori stavovi igrali ulogu u ovim događajima, što bi predstavljalo kršenje Članka 14 (Zabrana diskriminacije) zajedno s Člankom 3 Konvencije (Zabrana mučenja).

U slučaju **E.M. protiv Rumunjske (2012.)**, podnositeljica zahtjeva bila je žena žrtva obiteljskog nasilja počinjenog od strane supruga. Ona je navela kako rumunjske vlasti nisu proveli adekvatne istrage njenih prijava obiteljskog nasilja. Europski sud za ljudska prava držao je da se radilo o kršenju Članka 3 (Zabrana mučenja) u njegovim procesnim odredbama.

U slučaju **Valiulienė protiv Litve (2013.)**, žena žrtva obiteljskog nasilja žalila se na propust litvanskih vlasti, odnosno na neprovodenju istrage o njenim prijavama obiteljskog nasilja i na neprocesuiranje njenog supruga. Europski sud za ljudska prava ustanovio je kršenje Članka 3 (Zabrana mučenja) ukazujući da zakon i mјere poduzete od strane litvanskih vlasti nisu zaštitili žrtvu.

Međunarodna zaštita od nasilja

Kao dodatak Europskoj konvenciji o ljudskim pravima, Vijeće Europe podržalo je razvoj i usvajanje Konvencije o sprečavanju nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, poznatiju kao Istanbulska konvencija po mjestu na kojem je potpisana 2011. godine.

Ciljevi Konvencije su:

- zaštiti žene od svih oblika nasilja te spriječiti, kazneno goniti i eliminirati nasilje nad ženama i obiteljsko nasilje
- pridonijeti uklanjanju svih vrsta diskriminacije protiv žena, promovirati stvarnu ravнопravnost između žena i muškaraca te osnažiti žene
- kreirati opsežan okvir, politike i mjere za zaštitu i pomoći svim žrtvama nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja
- promovirati međunarodnu suradnju s ciljem eliminacije nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja
- pružiti potporu i pomoći organizacijama i tijelima za provedbu zakona kako bi se djelotvorno suradivalo u usvajaju integriranog pristupa eliminaciji nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja

Članak 3 Konvencije definira nasilje nad ženama kao povredu ljudskih prava i kao oblik diskriminacije protiv žena, uključujući sva djela rodno uvjetovanog nasilja koje rezultira, ili je vjerojatno da

će rezultirati, fizičkom, seksualnom, psihološkom ili ekonomskom štetom ili patnjom za ženu, kao i prijetnje takvim djelima, prinudom ili proizvoljnim oduzimanjem slobode, bilo da se to događa

u javnom ili privatnom životu. Prema Konvenciji, obiteljsko nasilje uključuje sva djela fizičkog, seksualnog, psihološkog ili ekonomskog nasilja koja se dogadaju unutar obiteljske zajednice ili između nekadašnjih ili sadašnjih supružnika_ca ili partnera_ica, bilo da počinitelj_ica i žrtva dijele ili su dijelili zajedničko prebivalište ili ne.

Države članice imaju dužnost razviti zakonodavstvo i druge mjere za progon uhodenja, seksualnog nasilja, psihološkog nasilja, fizičkog nasilja, prisilnog braka, ženskog genitalnog sakacanja, prisilnog pobaćaja i sterilizacije te seksualnog uznemiravanja - pomažući ili konkurirajući u izgradnji ovih smjernica. K tome, države članice imaju obvezu poduzeti mjere za pružanje psihološke i logističke podrške ženama žrtvama nasilja i djeci koja su svjedočila nasilju.

Najzad, **Članak 4** osigurava da će odredbe Konvencije biti implementirane bez diskriminacije na bilo kojem temelju kao što su spol, rod, rasa, boja kože, jezik, religijsko, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, pripadnosti nacionalnoj manjini, na temelju vlasništva, rođenja, spolne orijentacije, rodnog identiteta, dobi, zdravstvenog stanja, invaliditeta, bračnog statusa, migrantskog ili izbjegličkog ili bilo kojeg drugog statusa.

Pojmovnik

Autanje (engl. coming out) – proces razotkrivanja vlastite spolne orijentacije i/ili rodnog identiteta drugim osobama.

Autanje (engl. outing) – proces razotkrivanja tude spolne orijentacije i/ili rodnog identiteta drugim osobama.

Bifobija – mržnja, strah i gnušanje biseksualnosti ili biseksualnih osoba.

Biseksualna osoba – osoba koju emocionalno i/ili seksualno privlače osobe neovisno o njihovom spolnom ili rodnom identitetu.

Dugina obitelj (engl. rainbow family) – termin koji označava istorodne obitelji ili obitelji s LGBT roditeljima ili drugim članovima_cama, koje obično uključuju i dijete/djecu.

FtM ili F2M (engl. female to male) – osoba kojoj je pri rođenju pripisan ženski rod, ali živi u muškom rodnom identitetu ili je u tranziciji prema njemu.

Gej – kolokvijalni izraz za osobu čija je spolna žudnja usmjerenja isključivo (ili dominantno) prema osobama njegovog/njezinog roda.

Heteronormativno/heteronormativnost – norma koja podrazumijeva uvjerenje da su sve osobe heteroseksualne i/ili da je heteroseksualnost jedini „normalan“ način življena; norma također podrazumijeva uvjerenje da postoje dva suprotna biološka spola, te da se ljudi rađaju kao pripadnici_e jednog od njih.

Heteroseksualna osoba – osoba koju emocionalno i/ili seksualno privlače osobe suprotnog roda.

Homofobija – strah od homoseksualnosti i/ili homoseksualnih osoba; to je svaka manifestacija, priznata ili ne, diskriminacije, isključivanja ili nasilja prema oso-

bama, skupinama ili praksama na koje se referira kao homoseksualne.

Homoseksualna osoba – osoba koju emocionalno i/ili seksualno privlače osobe istog spola; homoseksualne osobe su one koje osjećaju duboku emocionalnu, afektivnu i seksualnu privučenost osobama istog roda

Intimno partnersko nasilje – često se koristi kao sinonim obiteljskom zlostavljanju ili obiteljskom nasilju, ali se obično odnosi na zlostavljanje koje se događa unutar partnerskih odnosa (braka, izvanbračne zajednice, iako ne moraju nužno živjeti zajedno da bi se to smatralo obiteljskim zlostavljanjem).

Lezbička – osoba koja se identificira kao žena i emocionalno ju i fizički privlače ženske osobe.

LGBT – lezbjike, gej, biseksualne i trans* osobe; po nekad se pridodaju i „I“ i „Q“ radi uključivanja interspolnih i queer osoba.

MtF ili M2F (engl. male to female) – osoba kojoj je pri rođenju pripisan muški rod, ali živi u ženskom rodnom identitetu ili je u tranziciji prema njemu.

Mučenje – svaki čin namjernog nanošenja jake boli, bilo fizičke ili psihološke.

Nasilje, ekonomsko – oblik nasilja koji ne koristi prijetnju ili fizičku silu, kojeg vrše pojedinci_ke ili grupe nad osobama u ekonomski nepovoljnem položaju, primjerice trošeći žrtvin novac bez njezinog ili njegovog pristanka i tako joj stvarajući dug, ili pak potpuno oduzimajući žrtvinu ušteđevinu kako bi joj se ograničio pristup potrebnim resursima.

Nasilje, obiteljsko – svaki oblik zlostavljačkog po našanja između osoba koje jesu ili su bile članovi_ice

obitelji, ili partnera_ica u intimnoj vezi poput braka, izvanbračne zajednice, životnog partnerstva, vidanja ili prijateljstva; može se manifestirati u brojnim oblicima poput emocionalnog, fizičkog (uključujući fizičku agresiju ili napad, udaranje, premlaćivanje, grženje, guranje, vezanje, šamaranje, bacanje predmeta, tjelesne povrede ili prijetnje njima), psihološkog (kontrola ili dominacija, zastrašivanje, uhodenje), finansijskog (ekonomska deprivacija) i seksualnog (seksualno zlostavljanje, seksualno uznemiravanje).

Nasilje, rodno uvjetovano – nasilje usmjereni protiv osobe na temelju njezinog roda; pojma rodno nasilja podrazumijeva ideju da takvo nasilje služi održavanju strukturalnih rodnih nejednakosti; ono može uključivati silovanje i seksualno uznemiravanje, ali i obiteljsko zlostavljanje i trgovanje ljudima; posebice se vrši nad ženama jer se one u patrijarhalnom sustavu smatraju inferiornima.

Nasilje, u vezi – obrazac zlostavljačkog ponašanja ili nasilja od strane jedne ili obje osobe koje su u intimnoj vezi.

Operacija prilagodbe roda/spola – medicinski zahvat/i prilagodbe nečijih spolnih obilježja.

Poremećaj rodnog identiteta – službena dijagnoza u Dijagnostičkome i statističkome priručniku za duševne poremećaje, četvrtu izdanje, revidirana verzija (DSM IV-TR), koja se odnosi na rodni identitet koji se ne poklapa sa spolom pripisanim pri rođenju, a koju obilježava snažna i trajna identifikacija sa suprotnim rodom, kao i konstantnom prisutnošću nezadovoljstva vlastitim spolom ili osjećaja da je rodna uloga povezana s tim spolom neprikladna, uzrokujući klinički značajan stres i nemogućnost funkcioniranja na svim poljima života (vidi Rodna disforija).

Rod – pojma korišten u društvenim znanostima, koji se referira na kulturne i društvene konstrukcije o mu-

ževnosti i ženstvenosti, a ne na položaj muškarca i žene u cijelini.

Rodna disforija – stres uzrokovan nepoklapanjem rodnog identiteta neke osobe i spola koji joj je pripisan pri rođenju.

Rodni identitet – intrinzični osjećaj bivanja ženom ili muškarcem (ili oboje ili nijedno).

Rodno izražavanje – način na koji osoba izabire izražavati svoj rod (odjećom, ponašanjem, pojavom); to je niz znakova, vidljivih ostalim osobama, koji se povezuju s pripadnošću određenom rodu (ženskom, muškom, nekom drugom – kako ga definira data osoba); to može, primjerice, uključivati način na koji se osoba odijeva, govori i ponaša; taj koncept služi za razlikovanje između onoga kako se osoba osjeća u vezi vlastitog rodnog identiteta od onoga koji pokazuje kroz svoj vanjski izgled.

Rodna uloga – kulturna očekivanja o ponašanju, osobinama, razmišljanju i odjeći, koji se smatraju prikladnima za osobu na temelju njoj pripisanog ili percipiranog roda.

Seksualni napad – oblik seksualnog nasilja; svaki neželjeni seksualni čin u kojem je osoba prinuđena ili fizički prisiljena sudjelovati protiv svoje volje, kao i bilo koji dodir ili kontakt s osobom bez njezinog pristanka.

Silovanje – kazneno djelo; nasilni seksualni odnos s osobom protiv njezine volje.

SOGIE, Sexual Orientation and Gender Identity Expression (engl.) – akronim na engleskom jeziku za spolnu orijentaciju i rodni identitet i izražavanje, koji je uveden u Jogjakartanskim načelima kako bi zamijenio prijašnji izraz LGBT.

Spolna orijentacija – spolna privlačnost određenom rodu (suprotnom rodu: heteroseksualnost; istom rodu: homoseksualnost;) ili oba roda (biseksualnost).

Straight (engl.) – kolokvijalni termin za heteroseksualnu osobu.

Trans – kratica koja označava osobu čiji se samo-percipirani rod, rodni identitet i/ili rodno izražavanje razlikuju od roda koji joj je pripisan pri rođenju; točan sadržaj ovog koncepta varira od autora_ice do autora_ice, ali redovito uključuje čitav niz potkategorija.

Transfobija – strah od transpolnosti i/ili traspolnih, transrodnih i rodno varijantnih osoba.

Transspolna osoba – osoba koja živi u rodnoj ulozi koja je konzistentna s njezinim rodnim identitetom, ali u kontrastu s društvenim očekivanjima povezanim sa spolom koji joj je pripisan pri rođenju; liječnička dijagnoza rodne disforije može biti zahtijevana ukoliko osoba izražava želju da živi i bude formalno prihvaćena kao pripadnica spola s kojim se identificira.

Transrodnost – krovni termin koji se odnosi na osobu čiji se rodni identitet razlikuje od spola pripisanog im pri rođenju.

Tranzicija – period u kojem osobe prelaze iz rodne uloge povezane sa spolom koji im je pripisan pri rođenju u neku drukčiju rodnu ulogu; tranzicija može i ne mora uključivati feminizaciju ili maskulinizaciju tijela pomoću hormona ili drugih medicinskih procedura.

Uznemiravanje – opći pojam koji obuhvaća ponašanja uvredljive prirode; to su ponašanja čija je namjera smetati i uzneniriti, a obično su ponavlajuća; u anti-diskriminacijskome zakonodavstvu Europske unije smatra se oblikom diskriminacije.

Uznemiravanje, seksualno – nasilničko ponašanje ili prisila seksualne prirode, ili pak neželjeno ili neprikladno obećanje nagrade u zamjenu za seksualne usluge, neželjena seksualna nametanja, zahtjevi za seksualnim uslugama i druga verbalna ili fizička uzneniranja seksualne prirode; u anti-diskriminacijskome

zakonodavstvu Europske unije smatra se oblikom diskriminacije.

Zlostavljanje – opći pojam za sve vrste fizičkog, verbalnog ili psihičkog maltretiranja.

Zlostavljanje, obiteljsko (vidi Nasilje, obiteljsko)

Zlostavljanje, ekonomsko – oblik zlostavljanja kada jedan_na partner_ica ima kontrolu nad partnerovim_činim pristupom ekonomskim resursima, što umanjuje žrtvime mogućnosti da se sama uzdržava, te ju prisiljava u odnos financijske ovisnosti s počiniteljem_icom.

Zlostavljanje, psihološko – oblik zlostavljanja u kojem jedna osoba podvrgava ili izlaže drugu ponašanjima koja bi mogla rezultirati psihološkim traumama poput tjeskobe, kronične depresije ili posttraumatskog stresnog poremećaja; primjer takvog ponašanja je izoliranje i onemogućavanje žrtve u kontaktiranju obitelji ili prijatelja_ica.

Zlostavljanje, fizičko – zlostavljanje koje uključuje dodir čiji je cilj izazvati osjećaje straha, боли, ozljede ili druge fizičke patnje ili tjelesne povrede.

Zlostavljanje, seksualno – prisila na neželjeno seksualno ponašanje, kada se primijenjena sila ne može smatrati seksualnim napadom.

Zlostavljanje, verbalno (verbalni napad) – oblik zlostavljačkog ponašanja koje uključuje upotrebu pogrdnih i uvredljivih riječi u govoru i pismu.

Hrvatska

Zagreb Pride

Zagreb Pride je queer-feministička i antifašistička udruga koja se zalaže za ostvarenje aktivnog društva solidarnosti i ravnopravnosti slobodnog od rodnih i spolnih normi i kategorija te bilo koje druge vrste opresije.

Zagreb Pride postoji radi ostvarenja socijalne pravde i sistemskog unaprjedenja LGBTIQ prava kroz zalaganje za javno dobro. Mi se dosljedno, javno, glasno i direktno borimo protiv homofobije, bifobije, transfobije, seksizma, šovinizma, mizognije, rasizma i svih oblika isključivosti.

Progresivna smo organizacija koja kontinuirano u fokus stavlja probleme u društvu i potiče sve oblike javnosti (društvo, donositelje_ice politika, LGBTIQ zajednicu) kako transformirati društvo i učiniti ga ravnopravnim i jednakopravnim za sve. Djelujemo kroz edukaciju, istraživanje, javno zagovaranje, osnaživanje i direktnu akciju boreći se za LGBTIQ osobe i zajednicu, nenormativne obitelji i društvo u cjelini te radimo na dokidanju svih oblika diskriminacije uz punu promociju, poštivanje i zaštitu ljudskih prava. U svojem višegodišnjem radu posvećeno se borimo protiv svih oblika homofobije, bifobije i transfobije te seksizma na način da osnažujemo i informiramo LGBTIQ zajednicu kako se oduprijeti nasilju, diskriminaciji i uznemiravanju.

Od 2010. godine Zagreb Pride radi na pružanju pravne zaštite i zastupanja za LGBTIQ osobe. Zbog potrebe da se suprotstavimo diskriminaciji i nasilju protiv LGBTIQ osoba kojemu smo svakodnev-

no izloženi/e pokrenuli/e smo pravnu službu koja radi na pravnom savjetovanju i pravnom zastupanju preko odvjetničkih ureda s kojima suradujemo. Taj sustav zove se #RoziMegafon. Žrtve zločina iz mržnje mogu također zatražiti psihosocijalnu podršku ili dobiti informaciju kako ostvariti svoja prava kao žrtve zločina iz mržnje. Zagreb Pride nadzire sam kazneni, prekršajni ili parnični postupak, a i osigurava finansijska sredstva za pravno zastupanje žrtava zločina iz mržnje i diskriminacije.

Na pokretanje „Rozog megafona“ odlučili/e smo se jer smo kao aktivisti i aktivistkinje, ali i kao „out“ LGBTIQ osobe u Zagrebu često i sami/e bili/e žrtve zločina iz mržnje i raznih oblika diskriminacije. Istovremeno, veliki dio pripadnika/ica LGBTIQ zajednice tražio je upravo od Zagreb Pridea pravno savjetovanje ili zastupanje zbog zločina počinjenih nakon Povorki ponosa.

Povorka ponosa i javni skup su važna prilika da se takvo neprihvatljivo stanje barem djelomično izmjeni, da se iskorijene strahovi od nasilja i neprihvatanja, da se javnost upozori na diskriminaciju kojoj su izložene LGBTIQ osobe i pošalje poruka nenasilja, različitosti te zahtjev za jednakošću, slobodom i ravnopravnošću.

Borba protiv zločina iz mržnje i svakog oblika nasilja protiv LGBTIQ osoba glavni je razlog zbog kojeg je Zagreb Pride odlučio aktivno djelovati tijekom cijele godine, a ne samo uoči Povorke ponosa.

Sigurnost svakog pojedinca i pojedinke, LGBTIQ osobe, naš fizički, emocionalni i moralni integritet, pretpostavka su slobodnog društva utemeljenog na punom poštivanju ljudskih prava, jednakopravnosti i ravnopravnosti svih ljudi i njihovog dostojanstva.

U pet godina te aktivne borbe, Zagreb Pride je značajno proširio svoje djelovanje na području zaštite prava LGBTIQ osoba, što ne uključuje samo programe prevencije, informiranja i zaštite žrtava zločina iz mržnje, već i javno zagovaranje prava LGBTIQ osoba.

Zagreb Pride pridonosi većoj vidljivosti LGBTIQ osoba i cijelog pokreta, doprinosi unutarnjem osnaživanju i samoprihvaćanju, smanjuje izolaciju, razbija šutnju, ruši strah od neprihvaćanja i nasilja i šalje poruku da je zajednica jaka, spremna u svakom trenutku priskočiti u pomoć, bilo da se radi o problemu privatne ili javne naravi, bilo da je nekome potreba zaštita, pomoći ili savjet kao i da dosljedno u javnosti progovara o diskriminaciji i kršenju naših ljudskih i građanskih prava.

Rodno nasilje i diskriminacija nad LGBT osobama

U Hrvatskoj je diskriminacija na temelju seksualne orientacije, rodnog identiteta i rodnog izražavanja (engl. SOGIE) zabranjena prema Zakonu o suzbijanju diskriminacije (Narodne novine, broj: 85/08 i 112/12). Trenutni Kazneni zakon (Narodne novine, broj: 125/11, 144/12, 56/15, 61/15) prepoznaže zločine iz mržnje protiv osoba na temelju žrtvina spolne orientacije i rodnog identiteta kao osnovu za zločine iz mržnje i artikulira strože kazne za zločine iz mržnje. Vlada Republike Hrvatske prihvatala je Protokol o postupanju u slučaju zločina iz mržnje te je osnovana Radna skupina za praćenje zločina iz mržnje. Također, prema Zakonu o ravnopravnosti spolova (NN 82/08) diskriminacija je zabranjena na osnovu: spola, bračnog i obiteljskog statusa i spolne orientacije. Trenutno ne postoji zakonsko prepoznavanje građanskog statusa trans, interspolnih i rodno varijantnih osoba.*

Unatoč zakonskoj zabrani diskriminacije LGBTQI osoba, opća svijest o postojanju ovog zakonodavstva je prilično niska, što se povezuje s rasprostranjeno homofobijom, bifobijom i transfobijom, kao i institucionalnom homo/bi/transfobijom.

Prema izješću Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova za 2014. godinu, prijavljeno je oko 350 slučajeva diskriminacije, te su isti između ostalog analizirani i po osnovi diskriminacije u smislu odredbi čl. 6. Zakona o ravnopravnosti spolova. Iz navedene analize proizlazi kako je po osnovi diskriminacije po spolu bilo prijavljeno 314

slučajeva (79,7%), po spolnoj orientaciji 18 slučajeva (4,6%), po bračnom statusu 10 slučajeva (2,5%) dok su po rodnom identitetu i izražavanju prijavljena 2 slučaja (0,5%). Najveći broj njih odnosi se na diskriminaciju ili nasilje protiv žena, dok oko 5 do 10% prijava čine LGBTQI osobe.

Prema rezultatima istraživanja provedenog od strane Zagreb Pridea, LORI i Queer Sport Split tijekom 2013. godine, zabrinjavajući je podatak koji govori da je čak 73% LGBTQI osoba u Hrvatskoj doživjelo neki oblik nasilja zbog svoje spolne orientacije, spolnog/rodnog identiteta i/ili rodnog

izražavanja, od čega se oko 17% odnosi na fizičko nasilje. Diskriminaciju je doživjelo 29% ispitanika_ca. Ovo terensko istraživanje je potkrijepljeno online anketom Agencije za temeljna prava (2012.).

Izrazito je visok postotak i seksualnog nasilja koje je zbog spolne orijentacije doživjelo jednom ili više puta čak 38% ispitanih osoba. Najčešći počinitelji_ce nasilja protiv LGBTIQ osoba su: nepoznate osobe, osobe koje žrtve poznaju - „kolegice i kolege“ te članovi i članice uže obitelji.

Što se tiče zločina iz mržnje na temelju seksualne orijentacije i rodnog identiteta, velik i nepoznat broj slučajeva zločina iz mržnje ostaje neprijavljen. Istraživanje iz 2007. godine (provedeno od strane Lori, Rijeka) pokazalo je kako je samo 4.6% lezbijki, gejeva, biseksualnih i transrodnih osoba, koje su sudjelovale u istraživanju, prijavilo diskriminaciju i nasilje policiji, dok je istraživanje iz 2013. godine (provedeno od strane Zagreb Pridea, Lori i Queer Sport Split) zabilježilo samo blagi porast u broju prijava – manje od 8% sudionika_ca istraživanja prijavilo je policiji zločin iz mržnje. Vrlo malo informacija dostupno je u vezi s transfobičnim zločinima iz mržnje.

Prema rezultatima istraživanja provedenog od strane IPSOS PULS za CESI i Zagreb Pride u studenom 2014. godine, samo je 10% opće populacije izjavilo kako im je LGBT osoba bliski prijatelj_ica ili član_ica obitelji. U hrvatskom društvu, spolna orijentacija i rojni identitet su među tri najčešće osnove za diskriminaciju i nasilje. Zbog rasprostranjene homo/bi/transfobije, mnoge LGBTIQ osobe ne usuđuju se slobodno izraziti svoje identitete

svojim obiteljima, u svojim društvenim i radnim područjima te žive s jakim strahom od odbijanja, maltretiranja, mobinga, diskriminacije i nasilja.

Slično diskriminaciji po drugim osnovama, jedan od glavnih motiva za nekoristenje zaštitnih mehanizama je činjenica da se LGBTIQ osobe boje gubitka radnog mjesta, smanjenja plaće i proizvoljne akcije svojih nadređenih, što je još više prisutno u vremenu ekonomske krize, recesije i visoke nezaposlenosti. Mnoge LGBTIQ osobe zbog straha za svoj profesionalni status i svoje radno mjesto, u većini slučajeva nisu sklone javno izraziti svoj seksualni i/ili rojni identitet, što negativno utječe na njihovo dostojanstvo, radni učinak i mentalno zdravlje.

Godinama se raspravlja o potrebi razvijanja sveobuhvatnog nacionalnog plana za borbu protiv homofobije i transfobije, uzimajući u obzir zabrinjavajuću razinu nasilja i netolerancije prema LGBTIQ osobama, osobito uočljivim u trenutku kada je povećana njihova vidljivost, kao što je to slučaj tijekom Povorki ponosa. Iako za sada ne postoji izražena politička volja za početak pripreme strategije, u budućnosti je potrebno podići svijest političkih stranaka i vlasti o rjenoj važnosti i nužnosti.

Rodno uvjetovano nasilje nad LBT ženama

Do sad problem nasilja između LGBTQ parova u Hrvatskoj nije bio sustavno rješavan. Ipak, neka istraživanja provedena na LGBTQ populaciji pokazuju potrebu za dalnjim istraživanjem ove problematike. Iako su brojke koje ukazuju na nasilje od strane nepoznate osobe ili člana_ice obitelji mnogo veće, slučajevi nasilja doživljeni od strane partnera_ica ostaju nepoznati. Istraživanje provedeno od strane Aleksandre Pikić i Ivane Jugović za Lezbijsku grupu Kontra u 2006. godini na uzorku od 202 LGB osobe (Nasilje nad lezbijkama, gejevima i biseksualnim osobama u Hrvatskoj: izvještaj o rezultatima istraživanja) pronašlo je dva slučaja u kojima je počinitelj_ica ekonomskog nasilja bio_la partner_ica - isti kao i broj slučajeva u kojima je počinitelj_ica bio_la član_ica obitelji, poslodavac_kinja i prijatelj_ica. Također, u pojedinačnim slučajevima partner_ica je bio_la počinitelj_ica psihološkog, fizičkog i seksualnog nasilja.

Nadalje, u istraživanju Lezbijske organizacije Lori iz 2007., provedenom na uzorku od 592. LGBTQ osobe (Procjena potreba seksualnih i rodnih manjina u Hrvatskoj), 3,5% ispitanika izvijestilo je kako je počinitelj_ica doživljenog nasilja bio njihov partner_ica. Na pitanje jesu li ikada doživjeli_e fizičko nasilje od strane partnera_ice, 6% izvijestilo je kako su ga doživjeli_e u istospolnoj vezi, dok je 4,1% ispitanika_ica navedeno doživjelo u raznospolnoj vezi. Prema terenskom istraživanju provedenom 2013. godine od strane Zagreb Pridea i Lori (Okrutna stvarnost: istraživačka studija anti-LGBTIQ nasilja, diskriminacije i zločina iz mržnje u Hrvatskoj) na uzorku od 690 LGBTQ osoba, u 7% slučajeva partneri_ce su bili_e počinitelji_ce nasilja.

S obzirom na spolni/rođni identitet žrtava, sve gore navedene studije pokazuju da su ispitanici koji se identificiraju kao žene doživjeli više seksualnog nasilja od onih koji su se identificirali kao

muškarci. Štoviše, transrodne osobe doživjele su više od svih vrsta nasilja u usporedbi s cisrodnim osobama. Također, osobe čiji_e su partneri_ce bili_e djelomično svjesni_e njihovog spolnog/rodnog identiteta, doživjele su više seksualnog nasilja od onih čiji_e su partneri_ce bili_e potpuno svjesni_e njihovog spolnog/rodnog identiteta.

Nadalje, alarmantni su postoci osoba koje nisu prijavile nasilje policiji ili LGBTQ organizacijama. Prema istraživanju Kontre iz 2006. godine, čak 80% osoba koje su doživjele neki oblik nasilja u razdoblju od 2002. do kraja 2005. nije to nasilje prijavilo policiji, dok 78% njih nije nasilje prijavilo niti organizacijama Kontra ili Iskorak.

Prema istraživanju Zagreb Pridea i Lori iz 2013. godine, pokazalo se kako su samo 53 osobe (7,7%) prijavile nasilje policiji, od kojih su 22 imale negativno iskustvo s policijskim službenicima.

cama. Osim toga, nedavni projekt u kojem je sudjelovalo Zagreb Pride - Litigious Love : istospolni parovi i medijacija u Europskoj uniji - pokazao je da istospolni parovi rijetko koriste pravnu zaštitu. Ovo valja najviše tumačiti činjenicom da do 2014. godine, kada je donesen Zakon o životnom partnerstvu osoba istog spola, istospolni parovi nisu bili pravno prepoznati. Tijekom ovog projekta, pronadeno je samo pet slučajeva spora između istospolnih parova. Glavni izvor neravnoteže moći temeljio se na finansijskoj situaciji, jačem karakteru ili komunikacijskim vještinama te razlici u potpori obitelji i prijatelja_ica. U slučajevima obiteljskog nasilja ili snažno suprotstavljenih interesa, medijacija se pokazala neučinkovitom.

Od koga mogu potražiti pomoć?

Popis organizacija i udruga koje pružaju pomoć žrtvama obiteljskog i međupartnerskog nasilja na području Republike Hrvatske.

ORGANIZACIJA	BROJ TELEFONA	WEB STRANICA
Zagreb Pride	01 580 6560	www.zagreb-pride.net
LORI	051 212 186	www.lori.hr
TransAid	097 66 87 267	www.transaid.hr
Centar za žrtve seksualnog nasilja - Ženska soba	01 6119 444	www.zenskasoba.hr
Autonomna ženska kuća Zagreb	0800 55 44	www.azkz.net
Centar za žene Adela, Sisak	044 888 888	www.centar-adela.org
Besplatna pravna pomoć žrtvama nasilja u obitelji B.a.B.e.	0800 200 144	www.babe.hr
Nacionalni pozivni centar za žrtve kaznenih djela i prekršaja	116 006	

Partners:

Università degli studi di Brescia (Italy)
www.unibs.it

Avvocatura per i diritti LGBTI – Rete Lenford (Italy)
www.retelenford.it

Zagreb Pride (Croatia)
www.zagreb-pride.net

Bilitis Resource Center Foundation (Bulgaria)
www.bilitis.org

Lithuanian Gay League (Lithuania)
www.lgl.lt

ILGA Portugal (Portugal)
www.ilga-portugal.pt

Háttér Társaság a Melegekért (Hungary)
www.hatter.hu

Broken Rainbow LGBT Domestic Violence Service (UK)
www.brokenrainbow.org.uk

Cavaria (Belgium)
www.cavaria.be